

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΝΕΩΝ
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. ΤΗΣ ΟΛΜΕ

Ιωάννα Αγγελοπούλου, Σ.Σ.Ν. Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Όλγα Βασιλείου, Σ.Σ.Ν. Γ' Αθήνας

Ράνια Ευδοκίμου, Σ.Σ.Ν. Δυτικής Αττικής

Λένα Καραγιάννη, Σ.Σ.Ν. Δυτικής Αττικής

Στέφανος Κουμαρόπουλος, Σ.Σ.Ν. Δ' Αθήνας

Λεωνίδας Κωλέτης, Σ.Σ.Ν. Β' Αθήνας

Γιώτα Λεβέντη, Σ.Σ.Ν. Γ' Αθήνας

Φωτεινή Μαρκάκη, Σ.Σ.Ν. Α' Αθήνας

Ηλίας Μπέλλος, Σ.Σ.Ν. Δυτικής Αττικής

Αναστασία Μπίλη, Σ.Σ.Ν. Δυτικής Αττικής

Ζωή Πολυμεροπούλου, Σ.Σ.Ν. Β' Αθήνας

Γεωργία Σπέντζου, Σ.Σ.Ν. Α' Αθήνας

Βασιλική Σταθάκη, Σ.Σ.Ν. Ανατολικής Αττικής

Μαρία Σφέτκου, Σ.Σ.Ν. Ανατολικής Αττικής

π. Ιωσήφ Ταγαράκης, Σ.Σ.Ν. Δ' Αθήνας

Σμαρώ Ταμπάκη, Σ.Σ.Ν. Δ' Αθήνας

Νέλλη Τζινιέρη, Σ.Σ.Ν. Α' Αθήνας

Γαριφαλιά Τούρλα, Σ.Σ.Ν. Γ' Αθήνας

Άννα Χαραλαμπίδου, Σ.Σ.Ν. Δ' Αθήνας

Επίσης συνέβαλαν με προτάσεις μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου:

Κατερίνα Ροκονίδα, Τατιάνα Γκάτσα, Σ.Σ.Ν. Ιωαννίνων

Σοφία Καστανίδου, Σ.Σ.Ν. Λάρισας

Συντονίστρια της ομάδας εργασίας από το Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. της ΟΛΜΕ: Ελένη Γλαρέντζου

Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων: Νομοθεσία των Σ.Σ.Ν.

Ιστορικό-θεσμικό πλαίσιο:

Η αρχή για την ίδρυση των Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης έγινε με ψήφιση Νόμου το 1990 (Νόμος 1894, ΦΕΚ 110, 27-8-1990 Τ.Α' Αρ. 2), με τον οποίο αποφασίστηκε να λειτουργήσει Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων στη Δ/νση Δ/θμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχίας Δυτικής Αττικής. Για τις ανάγκες της λειτουργίας του είχε αρχικά εξαγγελθεί ότι θα προσλαμβάνονταν με σύμβαση ορισμένου χρόνου και ωριαία αντιμισθία δύο ψυχολόγοι, ένα γιατρός και ένας κοινωνικός λειτουργός.

Η πρώτη Υπουργική Απόφαση του 1993 (Υπουργική Απόφαση Γ2/806 ΦΕΚ 134, 5-3-1993 Τ.Β') όριζε την Ίδρυση, Οργάνωση και Λειτουργία οκτώ(8) Συμβουλευτικών Σταθμών σε όλη την χώρα (Νομαρχίες: Αθηνών, Αν. Αττικής, Πειραιά, Θεσ/νίκης, Λάρισας, Πάτρας, Ιωαννίνων, Ηρακλείου). Επίσης με Προεδρικό διάταγμα (ΠΔ/445, ΦΕΚ 185, 7-10-1993, Τ. Α') προβλεπόταν η σύσταση κλάδων και θέσεων των Σ.Σ.Ν. και η διαδικασία πλήρωσης των θέσεων. Προβλεπόταν σε κάθε Σταθμό 1 γιατρός, 2 ψυχολόγοι και 2 κοινωνικοί λειτουργοί.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. Γ2/4970/6-9-1996 Υπουργική Απόφαση αποσπώνται για το σχολικό έτος 1996-1997 δύο εκπαιδευτικοί Δ.Ε. για κάθε Σ.Σ.Ν. με ειδικότητα Ψυχολόγου, Ιατρού ή Κοινωνικού Λειτουργού. Με την υπ'αριθμ.64/2-12-96 πράξη του ΠΥΣΔΕ Πατρών αποσπάται εκπαιδευτικός στη Δ/νση Β/θμιας Εκπ/σης για τις ανάγκες του Σ.Σ.Ν. που πρόκειται να λειτουργήσει, σύμφωνα με την υπ'αριθμ. Γ2/4970 της 6-9-1996 Υπουργική Απόφαση.

Τον Απρίλιο του 1997 με Υπουργική Απόφαση αποφασίστηκε η ίδρυση και λειτουργία Συμβουλευτικού Σταθμού στη Σιβιτανίδειο Δημόσια Σχολή και σε άλλες 5 Διευθύνσεις Β/θμιας Εκπ/σης σε όλη τη χώρα (Γ2/1869, ΦΕΚ 287, 10-4-1997, Τ Β'). Επιπλέον οι συνολικά 16 υπό ίδρυση Σ.Σ.Ν. σε όλη τη χώρα (Α', Β', Γ' και Δ' Αθήνας, Ανατ. Αττικής, Δυτικής Αττικής, Πειραιά, Σιβιτανιδείου, Α' και Β' Θεσσαλονίκης, Αχαΐας, Λάρισας, Ιωαννίνων, Ρεθύμνης, Ηρακλείου και Σάμου) με απόφαση του ΥΠΕΠΘ (Γ2/7602/16-12-1997) ορίστηκε να χρηματοδοτηθούν από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις με πιστώσεις που μεταφέρθηκαν στον ΚΑΕ 2279.

Τον Δεκέμβριο του 1998 το ΠΔ 390 (ΦΕΚ 270, 3-12-1998 Τ Α') τροποποιεί και συμπληρώνει το ΠΔ 445/93 (ΦΕΚ 185/7-10-1993 τ. Α') για τη λειτουργία των Σ.Σ.Ν.

Παρά τις εξαγγελίες από το 1990 οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων εκτάκτως άρχισαν να πρωτολειτουργούν με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων το Σεπτέμβριο του 1999, σε 6 Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Λεκανοπεδίου Αττικής (Απόφαση Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων για την έκτακτη έναρξη λειτουργίας των Σ.Σ.Ν. του Λεκανοπεδίου Αττικής, Γ2/4116/15-09-1999 του ΥΠΕΠΘ) για να βοηθήσουν στην ψυχολογική στήριξη των μαθητών και των οικογενειών τους που επλήγησαν από τον τότε πρόσφατο σεισμό.

Στο ΦΕΚ 1206/2-10-2000 τ.Β', καθορίζονται τα όργανα, τα κριτήρια και η διαδικασία επιλογής των Υπευθύνων των Σ.Σ.Ν. και ειδικότερα η διαδικασία

τοποθέτησης και τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητές τους. Αυτές είναι: α) εφαρμογή, στήριξη και παρακολούθηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας (σε συνεργασία με τον/την Υπεύθυνο Αγωγής Υγείας), β) ψυχοκοινωνική κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων, διάγνωση, βραχεία ψυχολογική παρέμβαση, γ) παροχή Συμβουλευτικής Γονέων, δ) δυνατότητα συμμετοχής σε παιδαγωγικές συνεδριάσεις του συλλόγου διδασκόντων του σχολείου, ε) ευαισθητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα Αγωγής Υγείας στ) ανάπτυξη συνεργασιών με αρμόδιους φορείς, ζ) σύνταξη και αποστολή εκθέσεων πεπραγμένων στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς.

Στο Νόμο 2817/2000(ΦΕΚ Α'78/14-3-2000 αρθ.8 παρ.14) που αναφέρεται στην εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και άλλες διατάξεις γίνεται αναφορά στον ορισμό Υπευθύνου των Σχολικών Δραστηριοτήτων Αγωγής Υγείας σε κάθε Διεύθυνση Εκπαίδευσης και στον ορισμό Υπευθύνου των Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων σε κάθε Γραφείο Εκπαίδευσης, για μια τριετία, που μπορεί να ανανεώνεται. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται τα όργανα, τα κριτήρια και η διαδικασία επιλογής των υπευθύνων του προηγούμενου εδαφίου, η διαδικασία τοποθέτησης και τα ειδικότερα καθήκοντα και οι αρμοδιότητές τους.

Με την Υπουργική Απόφαση Γ2/4219/ 3-11-2000 αποφασίζεται η κάλυψη των θέσεων των 16 Υπευθύνων των Σ.Σ.Ν. με απόσπαση από τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Έργο τους ορίζεται ο συντονισμός των δραστηριοτήτων των Σ.Σ.Ν., που θα χειρίζονται εξειδικευμένα στελέχη (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, γιατροί).

Τον Αύγουστο του 2001 **με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας Γ2/4493/24-8-2001** τοποθετήθηκαν αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί ως Υπεύθυνοι των Σ.Σ.Ν. σε 15 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για 15 από τους 16 Σταθμούς. Δεν τοποθετήθηκε Υπεύθυνος στη Σιβιτανίδειο. Το Τμήμα Αγωγής Υγείας (το οποίο και ορίστηκε ως υπεύθυνο για τη εποπτεία των Σ.Σ.Ν.) του ΥΠΕΠΘ με επιστολή του Διευθυντή του κ. Ιωάννη Κυρτάτου στις 29-11-2001 (Αρ. Πρ. Γ2/6541) κοινοποίησε σε όλες τις Διευθύνσεις Δ.Ε. της χώρας τα ονόματα των Υπευθύνων και τις ταχυδρομικές και ηλεκτρονικές τους διευθύνσεις.

Το Σεπτέμβριο του 2002 αποφασίστηκε από τον τότε Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Π. Ευθυμίου **99054/Γ7/ 25-9-2002** η στελέχωση των 15 Σ.Σ.Ν.¹ με απόσπαση εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα: απόσπαση δύο εκπαιδευτικών Φιλολόγων ΠΕ2, οι οποίοι να έχουν δεύτερο πτυχίο Ψυχολογίας ή/και πτυχίο Φ.Π.Ψ., δύο εκπαιδευτικών με την ειδικότητα του Κοινωνικού Λειτουργού, εκπαιδευτικού με την ειδικότητα Παιδοψυχιάτρου ή Ψυχιάτρου.

Κατά την πιο πάνω απόφαση **99054/Γ7/25-9-2002** «έργο των εκπαιδευτικών, που θα στελεχώσουν τους Συμβουλευτικούς Σταθμούς Νέων (Σ.Σ.Ν.) υπό την καθοδήγηση του Υπευθύνου εκπαιδευτικού κάθε Σ.Σ.Ν. είναι:

¹Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων που ιδρύθηκαν είναι 7 στις Διευθύνσεις Β/θμιας Εκπ/σης στο Λεκανοπέδιο Αττικής, 2 στις Διευθύνσεις της Θεσσαλονίκης, και από 1 στις Διευθύνσεις Β/θμιας Εκπ/σης Ιωαννίνων, Λάρισας, Αχαΐας, Ρεθύμνου, Ηρακλείου Κρήτης και Σάμου.

- Η εφαρμογή, στήριξη και παρακολούθηση προγραμμάτων Ψυχικής Υγείας για τους μαθητές, η παραγωγή και διανομή εκπαιδευτικού υλικού, η συνεχής ενημέρωση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ιδιαίτερα αυτών που εφαρμόζουν σχετικά προγράμματα, καθώς και η αξιολόγηση σε τακτά διαστήματα των αποτελεσμάτων εφαρμογής των προγραμμάτων σε επίπεδο σχολείου και Νομού.
- Η ψυχοκοινωνική κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων. Οι Σ.Σ.Ν. έχουν τη δυνατότητα εντοπισμού, διάγνωσης, βραχείας ψυχολογικής παρέμβασης και παραπομπής των περιπτώσεων μαθητών που χρήζουν ιδιαίτερης ψυχολογικής αντιμετώπισης. Στα πλαίσια αυτά παρέχουν και Συμβουλευτική Γονέων. Παράλληλα ασκούν προληπτική παρέμβαση στα πλαίσια στήριξης της οικογένειας και κινητοποίηση των λοιπών κοινωνικών φορέων μέσω του Σχολείου.
- Ευαισθητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα Ψυχικής Υγείας.
- Μπορούν να παρευρίσκονται σε παιδαγωγικές συνεδριάσεις του Συλλόγου των διδασκόντων των Σχολείων.
- Αναπτύσσουν συνεργασίες με αρμόδιους και συναρμόδιους φορείς για την εφαρμογή προγραμμάτων ψυχικής υγείας».

Με προεδρικό διάταγμα (Π.Δ.140 ΦΕΚ 119/19-5-2003 τ.Α΄) γίνεται τροποποίηση του Π.Δ. 445/1993 (Α΄185), όσον αφορά τις θέσεις κλάδου ΠΕ Ιατρών των Σ.Σ.Ν. και τον εισαγωγικό βαθμό των κλάδων ΠΕ Ιατρών, ΠΕ Ψυχολόγων, ΤΕ Κοινωνικών Λειτουργιών.

Προκήρυξη θέσεων Υπευθύνων Σ.Σ.Ν. είχαμε το 2004 (**ΥΠΕΠΘ Αρ. Πρωτ. 87158/Γ7/30-8-2004**).

Το 2006 (**ΥΠΕΠΘ Αρ. Πρωτ. 60992/Γ7/19-6-2006**) προκηρύσσονται με την ίδια απόφαση τόσο οι θέσεις των Υπευθύνων όσο και των αποσπασμένων εκπαιδευτικών για τη στελέχωση των Σ.Σ.Ν.. Ενώ η τελευταία προκήρυξη θέσεων με απόσπαση για τη στελέχωση των Σ.Σ.Ν. έγινε με Υπουργική Απόφαση τον Ιούνιο του 2007 (**Αρ. Πρωτ. 67504/Γ7/25-6-07**).

Στις 10-10-06 με αριθμ. πρωτ. 104492/Γ7 υπογράφουν κοινή Υπουργική Απόφαση οι Υπουργοί Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομίας & Οικονομικών με την οποία ιδρύονται 43 Σ.Σ.Ν. σε Δ/νσεις Β/θμιας Εκπ/σης οι οποίοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους προς τους μαθητές τόσο της Δευτεροβάθμιας όσο και της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Επίσης έχει υπογραφεί και η ίδρυση δεύτερου Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων στην Α΄ Αθήνας.

Συγκεντρωτικός πίνακας νόμων και αποφάσεων για τους Σ.Σ.Ν

α/α	Εκδούσα αρχή	Είδος εγγράφου	Αριθμός	Ημερομηνία	Θέμα
1	ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠ.	ΝΟΜΟΣ	1894	ΦΕΚ 110 27.08.1990Τ. Α΄	Αρ.2/ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ Σ.Σ.Ν. – ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ Σ.Σ.Ν. ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ
2	ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠ.	ΥΠ. ΑΠΟΦ.	Γ2/806	ΦΕΚ 134 5.3.1993Τ. Β΄	ΙΔΡΥΣΗ Σ.Σ.Ν.

3	ΥΠΕΠΘ	ΥΠ.ΑΠΟΦ.	Γ2/4970/	6-9-1996	ΑΠΟΣΠΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΝΕΩΝ
4	ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠ.	Π.Δ.	445	ΦΕΚ 185 7.10.1993 Τ. Α΄	ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΛΑΔΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΕΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
5	ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠ.	ΥΠ. ΑΠΟΦ	Γ2/1869	ΦΕΚ 287 10.4.1997 Τ. Β΄	ΙΔΡΥΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ Σ.Σ.Ν. (ΚΑΙ ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΕΙΟΣ)
6	ΥΠΕΠΘ		Γ2/7602	16.12.1997	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ Σ.Σ.Ν.
7	ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠ.	Π.Δ.	390	ΦΕΚ 270 3.12.1998 Τ. Α΄	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ Π.Δ. 445
8	ΥΠΕΠΘ		Γ2/4129	16.09.1999	ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΝΑΡΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ Σ.Σ.Ν.
9	ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠ.	ΝΟΜΟΣ	2817	ΦΕΚ Α΄78/14.3.2000 0	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
10	ΥΠΕΠΘ	ΥΠ. ΑΠΟΦ	Γ2/4219	3.11.2000	ΚΑΛΥΨΗ ΘΕΣΕΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ 16 Σ.Σ.Ν.
11	ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠ.	ΥΠ. ΑΠΟΦ	Γ2/3351	ΦΕΚ 1206 2.10.2000 Τ. Β΄	ΟΡΓΑΝΑ, ΚΡΙΤΗΡΙΑ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ – ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ
12	ΥΠΕΠΘ	ΥΠ. ΑΠΟΦ	Γ2/4493	24.8.2001	ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ 16 Σ.Σ.Ν.
13	ΥΠΕΠΘ		Γ2/6541	29.11.2001	ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ Σ.Σ.Ν.
14	ΥΠΕΠΘ		10033/Γ7	27.9.2002	ΑΠΟΣΠΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ Σ.Σ.Ν.
15	ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠ.	Π.Δ.	140	ΦΕΚ 119/19-5-2003 τ.Α΄	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Π.Δ. 445/1993(Α΄185)
16	ΥΠΕΠΘ		Γ7/87158	30-8-2004	ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΘΕΣΕΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ Σ.Σ.Ν.
17	ΥΠΕΠΘ		99054/Γ7	25.9.2002	ΑΠΟΣΠΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ Σ.Σ.Ν.
18	ΥΠΕΠΘ		60992/Γ7	19.6.2006	ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΘΕΣΕΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ Σ.Σ.Ν. ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΜΕΝΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΩΝ Σ.Σ.Ν.
19	ΥΠΕΠΘ		67504/Γ7	25.6.2007	ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΠΛΗΡΩΣΗΣ ΘΕΣΕΩΝ ΜΕ ΑΠΟΣΠΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΩΝ Σ.Σ.Ν.
20	ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΝΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΠΕΠΘ, ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΟΚΑΝΑ				
21	ΥΠΕΠΘ	ΚΟΙΝΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ	104492/Γ7	10-10-2006	ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΝΕΩΝ (Σ.Σ.Ν.)

22	ΥΠΕΠΘ				ΙΔΡΥΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ Α΄ΑΘΗΝΑΣ
----	-------	--	--	--	---

Επιστημονικό και Διοικητικό πλαίσιο λειτουργίας των Σ.Σ.Ν.

Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων είναι μια υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με σκοπό τη ψυχοκοινωνική κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων.

Σήμερα, και μετά την κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομίας & Οικονομικών (104492/Γ7 10-10-2006), λειτουργούν 59 Σ.Σ.Ν. (ένας σε κάθε Δ/νση Δ.Ε. και αυτός της Σιβιτανιδείου), οι οποίοι σύμφωνα με την παραπάνω Υπουργική Απόφαση, καλύπτουν και τις ανάγκες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Οι περισσότεροι όμως παραμένουν υποβαθμισμένοι, χωρίς να έχουν επαρκή στελέχωση. Ενώ, από το νόμο του 1993 προβλέπεται για τη λειτουργία τους στελέχωση (από τον/την υπεύθυνο/η που είναι εκπαιδευτικός, ένα ψυχίατρο ή παιδοψυχίατρο, δύο ψυχολόγους και 2 κοινωνικούς λειτουργούς) μέχρι και σήμερα δεν λειτουργούν με αυτή τη δομή. Υπάρχουν Σ.Σ.Ν. που στελεχώνονται από ένα μόνο εκπαιδευτικό (τον υπεύθυνο Σ.Σ.Ν.) και άλλοι που αποτελούνται από περισσότερα άτομα (τον υπεύθυνο και τα στελέχη - εκπαιδευτικούς με αυξημένα προσόντα - σπουδές σε ψυχοπαιδαγωγικά θέματα, εξειδίκευση στη ψυχολογία ή τη συμβουλευτική, ειδικότητα ψυχολόγου, ειδικότητα κοινωνικού λειτουργού, παιδοψυχίατρου ή ψυχίατρου).

Το έργο των Σ.Σ.Ν., έτσι όπως καθορίζεται από την Υ.Α. του 1993 είναι:

1. Η εφαρμογή, στήριξη και παρακολούθηση προγραμμάτων ψυχικής υγείας για τους μαθητές.
2. Η ψυχοκοινωνική κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων των Διευθύνσεων. Οι Σ.Σ.Ν. έχουν τη δυνατότητα εντοπισμού, διάγνωσης, βραχείας ψυχολογικής παρέμβασης και παραπομπής των περιπτώσεων των μαθητών που χρήζουν ιδιαίτερης ψυχολογικής αντιμετώπισης. Στα πλαίσια αυτά παρέχουν και συμβουλευτική γονέων. Παράλληλα ασκούν προληπτική παρέμβαση στα πλαίσια στήριξης της οικογένειας και κινητοποίησης των λοιπών κοινωνικών φορέων μέσω του σχολείου.
3. Η ευαισθητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα ψυχικής υγείας. Οι Σ.Σ.Ν. μπορούν να συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση της κοινότητας οργανώνοντας και συντονίζοντας ομιλίες, συζητήσεις, δραστηριότητες και με διανομή εντύπου και λοιπού πληροφορικού υλικού.
4. Επίσης τα μέλη του Σ.Σ.Ν. μπορούν να παρευρίσκονται σε συνεδριάσεις του συλλόγου διδασκόντων των σχολείων για την εξειδίκευση θεμάτων που έχουν σχέση με τα εφαρμοζόμενα προγράμματα ψυχικής υγείας καθώς και την ενημέρωση των διδασκόντων σε ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν μαθητές των σχολείων μετά από πρόσκληση του Διευθυντή του σχολείου ή μετά από αίτημα του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων.

Όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας (Ιανουάριος 2008, Το έργο των Συμβουλευτικών Σταθμών), οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί στοχεύουν:

- Στη διευκόλυνση μαθητών/μαθητριών που αντιμετωπίζουν προσωπικά, ψυχολογικά, οικογενειακά ή κοινωνικά προβλήματα στο να αποκτήσουν βοήθεια μέσω της παρουσίας ειδικών στο χώρο του σχολείου.
- Στο χειρισμό ορισμένων περιπτώσεων στο χώρο του σχολείου.
- Στην αναγνώριση της ύπαρξης σοβαρών προβλημάτων (όπως κατάθλιψη, αγχώδεις διαταραχές κ.α.) σε εφήβους που λόγω άγνοιας ή προκαταλήψεων του οικογενειακού και σχολικού περιβάλλοντος μένουν χωρίς βοήθεια.
- Στη διασύνδεση για παραπομπή περιστατικών σε δομές ψυχικής υγείας.
- Στη στήριξη του σχολικού πλαισίου στο χειρισμό δυσλειτουργικών καταστάσεων.

Προτάσεις για το επιστημονικό και διοικητικό πλαίσιο λειτουργίας των Σ.Σ.Ν.

A. Επιστημονικό πλαίσιο

Το γενικό και μάλλον ασαφές πλαίσιο λειτουργίας των Σ.Σ.Ν., η έλλειψη μόνιμου προσωπικού, η αβεβαιότητα που υπάρχει στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς και που αφορά τη στελέχωση, η οποία γίνεται με ετήσιες και καθυστερημένες αποσπάσεις, δυσκολεύει κατά πολύ τη λειτουργία και τον προγραμματισμό του έργου του Σ.Σ.Ν.. Ως εκ τούτου, η λειτουργία και οι δράσεις του Σ.Σ.Ν. επαναπροσδιορίζονται, κάθε χρόνο, σύμφωνα με τις δυνάμεις και τις δυνατότητες του σε σχέση με τις ανάγκες που καλείται να καλύψει. Εντούτοις, ο κύριος στόχος του Σ.Σ.Ν. παραμένει σταθερός και είναι να βοηθήσει στο ψυχοπαιδαγωγικό ρόλο του σχολείου, που είναι ένας από τους κύριους φορείς κοινωνικοποίησης των παιδιών.

Ο Σ.Σ.Ν. είναι φορέας συμβουλευτικού και προληπτικού χαρακτήρα. Η Συμβουλευτική στοχεύει να προωθήσει την ψυχική υγεία των ατόμων μέσα στα σχολεία.

Επομένως, το έργο των Σ.Σ.Ν. προτείνεται να είναι:

1. Η ψυχοκοινωνική κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων (μαθητών/τριων, γονέων και εκπαιδευτικών).
2. Η δημιουργία κλίματος για την προαγωγή της μάθησης και την πρόληψη των προβλημάτων.
3. Η αναγνώριση των δυσκολιών και προβλημάτων και η αντιμετώπισή τους μέσα στο πλαίσιο από το οποίο αναδύονται.
4. Η ανάπτυξη γέφυρας επικοινωνίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας.
5. Η πρόληψη και η προαγωγή της ψυχικής υγείας.
6. Η πρόληψη και η καταπολέμηση της σχολικής διαρροής.

Τα καθήκοντα, τα οποία απορρέουν από το προαναφερόμενο έργο, είναι:

1. Συνεργασία με τη Διοίκηση

Συνεργασία με Διευθυντή Εκπαίδευσης, Προϊσταμένους και Διευθυντές σχολείων για το χειρισμό ψυχολογικών παραγόντων του εκπαιδευτικού έργου

και την ανάπτυξη κατάλληλου σχολικού κλίματος και περιβάλλοντος μάθησης για όλους.

2. Συμβουλευτική για τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς

Συμβουλευτική για το διδακτικό προσωπικό και τους γονείς για προβλήματα μάθησης, συμπεριφοράς και κοινωνικής προσαρμογής.

3. Πληροφόρηση και επιμόρφωση

Οργάνωση προγραμμάτων ενημέρωσης ή επιμόρφωσης για τις ψυχολογικές βάσεις της διδακτικής πρακτικής και για θέματα όπως στρατηγικές χειρισμού συμπεριφοράς και ομάδας παιδιών, στρατηγικές μάθησης, δεξιότητες γονεϊκού ρόλου, πρόληψης και χρήσης ουσιών, στήριξη ατόμων με ειδικές ανάγκες και εξατομίκευση της εκπαίδευσης.

4. Προληπτικές και ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις

Προληπτική ή άμεση ψυχοκοινωνική παρέμβαση σε μαθητές, γονείς και όλη την οικογένεια. Συμβουλευτική μαθητών/τριων, συναισθηματική στήριξη, τροποποίηση συμπεριφοράς και ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Παρέμβαση σε προβλήματα προσαρμογής, συγκρούσεων και βίας. Στήριξη σε κρίσεις π.χ. διαζυγίου, θανάτου, έκτακτων γεγονότων. Στήριξη και εμπύχωση διδακτικού προσωπικού σε προσωπικά ζητήματα. Συνεργασία και διασύνδεση με υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας για ανάγκες που χρειάζονται εξειδικευμένη βοήθεια.

5. Παρακολούθηση και υποστήριξη των προγραμμάτων Ψυχικής Υγείας

Εκπαίδευση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών, οι οποίοι υλοποιούν προγράμματα Ψυχικής Υγείας στις σχολικές μονάδες σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Αγωγής Υγείας.

6. Συμμετοχή σε παιδαγωγικές συνεδριάσεις των συλλόγων διδασκόντων

Συμμετοχή σε παιδαγωγικές συνεδριάσεις για ενημέρωση των διδασκόντων σε ιδιαίτερα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι μαθητές/τριες των σχολείων, μετά από πρόσκληση του Διευθυντή του σχολείου ή μετά από αίτημα του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων.

Δράσεις των Σ.Σ.Ν.:

1. Ενημέρωση και παρουσίαση της λειτουργίας των Σ.Σ.Ν. και των υπηρεσιών που προσφέρουν στους Διευθυντές των σχολείων, τους συλλόγους των διδασκόντων καθώς και τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων.

2. Ατομική ψυχοκοινωνική στήριξη και συμβουλευτική στους/τις μαθητές/τριες.

3. Οικογενειακή συμβουλευτική.

4. Ομαδική συμβουλευτική μαθητών/τριων.

5. Συμβουλευτική στήριξη και εκπαίδευση εκπαιδευτικών.

6. Σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων προσωπικής ανάπτυξης σε γονείς και εκπαιδευτικούς.

7. Ομάδες γονέων.

8. Ομάδες εκπαιδευτικών.

9. Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης (π.χ. σχολικός εκφοβισμός, βίαιη και παραβατική συμπεριφορά, χρήση ουσιών, σχολική διαρροή κ.α.).

10. Συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και φορείς, όπως ΚΕΣΥΠ, ΓΡΑΣΕΠ, ΚΕΔΔΥ, Υπευθύνους Αγωγής Υγείας, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων, Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα, Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Πανεπιστήμια, ΤΕΙ, κ.α.

11. Οργάνωση εκδηλώσεων, σεμιναρίων, ημερίδων για θέματα Παιδαγωγικά, Ψυχικής Υγείας και άλλων που αφορούν τις αρμοδιότητες και τα ενδιαφέροντα των Σ.Σ.Ν.

Β. Διοικητικό πλαίσιο

Πλαίσιο λειτουργίας

- Να οργανωθεί μια ξεχωριστή υπηρεσία στο Υπουργείο Παιδείας (ξεχωριστά από τα προγράμματα Αγωγής Υγείας, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Επαγγελματικής Σταδιοδρομίας και Πολιτιστικών, που αυτή τη στιγμή υπάγονται και οι Σ.Σ.Ν.), που να εποπτεύει και να συντονίζει τη λειτουργία των Σ.Σ.Ν., να αναλαμβάνει την ευθύνη της στελέχωσης τους, να παρέχει τακτική, οργανωμένη εποπτεία και επιμόρφωση του προσωπικού, όπως άλλωστε κάθε επιστημονικό πλαίσιο ορίζει. Οι Σ.Σ.Ν. είναι υπηρεσία και όχι απλά ένα πρόγραμμα.
- Να στελεχωθούν με το αναγκαίο και κατάλληλο προσωπικό (όπως περιγράφεται παρακάτω) σε όλους τους νομούς, με την προοπτική της επέκτασής τους-ένας ανά Γραφείο Εκπαίδευσης-, ώστε να υπάρχει πιο κατάλληλη αναλογία για την κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων. Ταυτόχρονα πρέπει να επεκταθεί αυτός ο θεσμός και στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- Να λυθεί το θέμα της έλλειψης χρηματοδότησης των Σ.Σ.Ν., αφού δε χρηματοδοτούνται από κανένα φορέα και δεν μπορούν να καλύψουν ούτε τα στοιχειώδη λειτουργικά έξοδα ούτε τις ανάγκες σε υλικοτεχνική υποδομή. Οικονομική στήριξη των Σ.Σ.Ν. για τρέχουσες λειτουργικές ανάγκες (ύπαρξη ενός κωδικού).
- Να εξασφαλισθεί επαρκής και κατάλληλος χώρος για την στέγαση και λειτουργία των Σ.Σ.Ν.
- Καθιέρωση μιας ετήσιας πανελλήνιας συνάντησης των Σ.Σ.Ν.
- Δημιουργία πλαισίου συνεργασίας α) μεταξύ των Σ.Σ.Ν. β)μεταξύ Σ.Σ.Ν. και άλλων φορέων ψυχικής υγείας και γ)μεταξύ ομότιμων Συμβουλευτικών Υπηρεσιών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Δημιουργία Δικτύων με τα Κέντρα Πρόληψης ΟΚΑΝΑ και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το Συνήγορο του Παιδιού, την Άρση και άλλους φορείς εγκεκριμένους από το ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- Τροποποίηση και συμπλήρωση του νομοθετικού πλαισίου, ώστε να μην απαιτείται η έγκριση γονέα σε ειδικές περιπτώσεις για να συναντήσει ο μαθητής, τουλάχιστον, το επιστημονικό προσωπικό του Συμβουλευτικού

Σταθμού (π.χ. περιπτώσεις ενδεχόμενης κακοποίησης και ενδοοικογενειακής βίας).

- Δημιουργία Εκπαιδευτικού – Επιμορφωτικού υλικού για τις ανάγκες που καλύπτει ο Σ.Σ.Ν.

Στελέχωση των Σ.Σ.Ν.:

Οι υπηρεσίες που προβλέπεται να παρέχουν οι Σ.Σ.Ν. ή και ήδη παρέχουν, καθώς και οι μεγάλες δυνατότητες που έχουν καθιστούν επιτακτική την ανάγκη της επαρκούς και κατάλληλης στελέχωσής τους. Στους Συμβουλευτικούς Σταθμούς κρίνεται απαραίτητο τα μέλη να έχουν σημαντική εμπειρία από τα σχολεία. Σύμφωνα με τις υπουργικές αποφάσεις ίδρυσης και λειτουργίας των Σ.Σ.Ν., αλλά και με τα μέχρι σήμερα επιστημονικά δεδομένα και την εμπειρία (διεθνή και εθνική), η ομάδα των εργαζομένων στους Σ.Σ.Ν. της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης πρέπει να αποτελείται από:

1. Τον/την Υπεύθυνο/η, που είναι μόνιμος εκπαιδευτικός ανεξαρτήτου κλάδου και ειδικότητας με αυξημένα προσόντα και τοποθετείται στη θέση αυτή με τετραετή θητεία, κατόπιν προκήρυξης των θέσεων και επιλογής από τα Α-ΠΥΣΔΕ.
2. Επιστημονικό προσωπικό (ψυχίατρος ή παιδοψυχίατρος, δύο ψυχολόγοι και δύο κοινωνικοί λειτουργοί – κοινωνιολόγοι) που αποτελούν το **μόνιμο προσωπικό***, το οποίο προσλαμβάνεται από το ΥΠΕΠΘ.
3. Επίσης το προσωπικό να στελεχώνεται και από επιπλέον μόνιμους εκπαιδευτικούς ανεξαρτήτου κλάδου και ειδικότητας (σε αριθμό ανάλογο με τις σχολικές μονάδες που καλύπτει ο Σ.Σ.Ν.), οι οποίοι τοποθετούνται στη θέση αυτή με τετραετή θητεία, κατόπιν προκήρυξης των θέσεων και επιλογής από τα Α-ΠΥΣΔΕ. Οι εκπαιδευτικοί είναι εκείνοι που αποτελούν το συνδεδεμένο κρίκο του φορέα με την σχολική κοινότητα και ταυτόχρονα πρόσωπα αποδοχής από το σχολείο και ταύτισης με τους εκπαιδευτικούς αυτού. Η θητεία τους να ακολουθεί τη θητεία των Υπευθύνων του Σ.Σ.Ν.

Τα προσόντα που απαιτούνται για τις θέσεις προτείνεται να είναι:

Α) Για τον/την Υπεύθυνο/η να έχει αυξημένα προσόντα στις επιστήμες ψυχικής υγείας ή στα παιδαγωγικά, όπως διδακτορικό δίπλωμα ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ή δεύτερο πτυχίο στις επιστήμες ψυχικής υγείας, αναγνωρισμένη εκπαίδευση στη συμβουλευτική ή στην εμπύχωση ομάδων καθώς και εκπαιδευτική εμπειρία και επιμορφωτικό έργο.

Επίσης να έχει την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων σχετικά με θέματα ψυχικής υγείας, συμβουλευτικής, οργανωτική ικανότητα, να δημιουργεί το κατάλληλο παιδαγωγικό περιβάλλον και να προάγει την ομαλή λειτουργία της υπηρεσίας σε συνεργασία με τους συναδέλφους. Έργο του/της είναι να συντονίζει, να οργανώνει και να παρακολουθεί τις δράσεις του Σ.Σ.Ν.

Β) Για τους ψυχολόγους (πτυχίο ψυχολογίας από ΑΕΙ): Να έχουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος και εκπαίδευση στη συμβουλευτική ή ψυχοθεραπεία με αναγνωρισμένη προϋπηρεσία σε αντίστοιχο φορέα παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα και εκπαίδευση από φορείς που είναι εγκεκριμένοι και συνεργάζονται με το Υπουργείο Παιδείας και Υγείας. Επιπλέον του πτυχίου που είναι απαραίτητη προϋπόθεση να αξιολογείται μεταπτυχιακός

τίτλος σπουδών στη Σχολική ή Κλινική Ψυχολογία ή στη Συμβουλευτική ή στην Ειδική Αγωγή ή σε κάποιο άλλο σχετικό με το αντικείμενο των Σ.Σ.Ν. τομέα της ψυχολογίας.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να κατανοούν το πλαίσιο του σχολείου και να συνεργάζονται με τους εκπαιδευτικούς, ώστε να διαλυθεί η ιδέα ότι τα προβλήματα εντοπίζονται στους μαθητές, αλλά οφείλονται σε μια απόκλιση ή δυσαρμονία μεταξύ των χαρακτηριστικών του μαθητή και αυτών του διδακτικού περιβάλλοντος ή του ευρύτερου πλαισίου οικογένειας-σχολείου.

Γ) Για τον Παιδοψυχίατρο να αξιολογούνται επιπλέον οι μεταπτυχιακές σπουδές ή άλλη επιμόρφωση σε αντικείμενο που να σχετίζεται με το χώρο της εκπαίδευσης και η εμπειρία.

Δ) Για τους κοινωνικούς λειτουργούς ανάλογα πρέπει να είναι και τα προσόντα των κοινωνικών λειτουργών, δηλαδή να έχουν μεταπτυχιακές σπουδές ή άλλη επιμόρφωση σε αντικείμενο που να σχετίζεται με το χώρο της εκπαίδευσης και εμπειρία.

Ε) Για τους εκπαιδευτικούς (στελέχη των Σ.Σ.Ν.) η επιστημονική επάρκεια και ικανότητα αναφορικά με το περιεχόμενο του έργου των Σ.Σ.Ν. να εξασφαλίζεται από τους τίτλους και το περιεχόμενο (μαθήματα) των πτυχίων τους (π.χ. Φ.Π.Ψ., Κοινωνικών Επιστημών κ.α.) ή των μεταπτυχιακών σπουδών τους σε θέματα παιδαγωγικά, ψυχολογίας, συμβουλευτικής.

****Για την πρόσληψη του επιστημονικού προσωπικού, όσοι εκπαιδευτικοί έχουν εργαστεί σαν στελέχη στους Σ.Σ.Ν. και έχουν τις ανάλογες ειδικότητες και προσόντα (πτυχίο ψυχίατρου ή παιδοψυχίατρου, ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού ή κοινωνιολόγου) και επιθυμούν, να προσλαμβάνονται κατά προτεραιότητα.*** Υπάρχουν αρκετοί εκπαιδευτικοί με τις παραπάνω ειδικότητες που λόγω της διπλής τους ιδιότητας διατηρούν τη σύνδεση με τη σχολική πραγματικότητα. Ωστόσο, το μέχρι τώρα ασαφές πλαίσιο λειτουργίας των Σ.Σ.Ν. αποθαρρύνει αρκετούς από αυτούς να διεκδικήσουν αυτές τις θέσεις ειδικών. Υπάρχουν, όμως, και κάποιοι άλλοι συνάδελφοι που, ενώ αρχικά δούλεψαν στους Σ.Σ.Ν., αισθάνθηκαν απογοητευμένοι και απαξιωμένοι από την προχειρότητα και την βραδύτητα ανάπτυξης και εξέλιξης του θεσμού και αποχώρησαν.

Επίσης είναι απαραίτητο:

Η συνεχής επιμόρφωση των μελών των Σ.Σ.Ν.

Η επιστημονική εποπτεία των μελών των Σ.Σ.Ν. για τη στήριξη του έργου τους.

Η οικονομική κάλυψη όλων των υπηρεσιακών μετακινήσεων, εντός και εκτός νομού, των μελών των Σ.Σ.Ν.

Επίδομα θέσης για όλους τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται στους Σ.Σ.Ν.

Να προσμετρείται ως διδακτική εμπειρία ο χρόνος απόσπασης των εκπαιδευτικών στο Συμβουλευτικό Σταθμό (εκτιμώντας ότι ο εκπαιδευτικός του Συμβουλευτικού Σταθμού είναι ο στενότερα συνδεδεμένος με την εκπαιδευτική πρακτική αμέσως μετά τον διδάσκοντα).

Διερεύνηση των κοινωνικών αναγκών για την ύπαρξη των Σ.Σ.Ν.

Η χαρτογράφηση του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος αναδεικνύει το κοινωνικό προφίλ που χαρακτηρίζεται από την αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων και των κοινωνικών συγκρούσεων, τη φτώχεια, την ανεργία, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τη μετανάστευση, τη ρευστότητα και τις συνεχείς αλλαγές σύννομα αποτελέσματα του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης.

Στο σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα εντείνονται οι κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες. Το σχολείο κυριαρχείται από μια τεχνοκρατική ιδεολογία, που σε μεγάλο βαθμό απηχεί τις αξίες, τις επιδιώξεις και τα προτάγματα μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς. Σε ένα τέτοιο, έντονα ανταγωνιστικό κλίμα, οι εκπαιδευτικοί θεσμοί συχνά προάγουν τη βαθμοθηρία, τον ανταγωνισμό, τη στείρα απομνημόνευση, την τυποποιημένη γνώση και οδηγούν στην κατηγοριοποίηση μαθητριών και μαθητών μέσω της εξεταστικής διαδικασίας. Το αποτέλεσμα είναι πολλά παιδιά, που προέρχονται συνήθως από ευάλωτα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, να συναντούν σοβαρές δυσκολίες στη μαθησιακή τους πορεία και να οδηγούνται αβοήθητα στη σχολική αποτυχία. Διαμορφώνουν έτσι χαμηλή αυτοεκτίμηση και ενισχύεται η αίσθησή τους ότι δεν είναι αποδεκτά στο χώρο του σχολείου. Σε αυτές τις συνθήκες η στάση τους απέναντι στο σχολείο και ό,τι αυτό αντιπροσωπεύει καθίσταται αρνητική και συχνά εκδηλώνεται με επιθετικότητα, παραβατικότητα ή και αυτοκαταστροφικές ενέργειες.

Επιπλέον προβλήματα που δεν ήταν διαδεδομένα στην ελληνική πραγματικότητα, είναι υπαρκτά και παίρνουν διαστάσεις σήμερα: π.χ. τα φαινόμενα ενδοσχολικής βίας και των συμμοριών, που δεν ήταν διαδεδομένα στην Ελλάδα τώρα κάνουν ιδιαιτέρως αισθητή την παρουσία τους.

Οι εκπαιδευτικοί του σήμερα αντιμετωπίζουν στο παιδαγωγικό τους έργο ποικιλία προβλημάτων: παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, υπερκινητικότητα, περιπτώσεις σχολικής φοβίας που φτάνουν μέχρι την Α΄ Γυμνασίου, το φαινόμενο της σχολικής αδιαφορίας, η κρίση της εφηβείας, εξαρτήσεις από ουσίες, ενδοοικογενειακή και ενδοσχολική βία, διαφυλικές σχέσεις και σεξουαλική συμπεριφορά, κοινωνική απομόνωση και περιθωριοποίηση, κοινωνική ανισότητα, μετανάστευση αλλά και έλλειψη πειθαρχίας και ορίων.

Ακόμα δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις παιδιών με αρχόμενες ψυχώσεις και παιδιά που κάνουν απόπειρα αυτοκτονίας ή εκφράζουν αντίστοιχες απειλές.

Το άτομο καλείται πλέον, εξαιτίας της γενικευμένης κρίσης αξιών, να επαναπροσδιορίζει συνεχώς το ρόλο του και να προσαρμόζεται λειτουργικά στο παρόν. Δυστυχώς όμως, η απουσία σταθερών πηγών συναισθηματικής ασφάλειας οδηγεί σε φαινόμενα που καθρεφτίζουν την κοινωνική παθογένεια όπως: ψυχοκοινωνικές διαταραχές, εξαρτήσεις, επιθετικότητα και βία, κατάθλιψη και κοινωνική δυσπροσαρμογή.

Τα φαινόμενα αυτά χαρακτηρίζονται από καθολικότητα στην εμφάνισή τους (φύλο, ηλικία, κοινωνική τάξη) και οι διαταραχές παρουσιάζονται στα άτομα με εναλλαγές περιόδων ύφεσης και έξαρσης. Ο ανησυχητικός παράγοντας σε αυτή

την περιγραφή είναι η διαρκής αύξηση των ποσοστών των προσβαλλόμενων ομάδων (γονείς, εκπαιδευτικοί, μαθητές).

Νέα δεδομένα έχουν προκύψει στις περισσότερες σύγχρονες κοινωνίες εξαιτίας της οικονομικής μετανάστευσης εργαζομένων από διάφορες εθνότητες και από τον αντίκτυπο αυτής της νέας κατάστασης στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα. Είναι δεδομένη πλέον, αλλά και ρητά παραδεκτή σήμερα η γλωσσική και πολιτιστική ποικιλία των σχολικών τάξεων.

Οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη διαχείριση της «πολυπολιτισμικότητας». Πρέπει να υποστηρίζουν και να ενισχύουν τους μαθητές, να διευκολύνουν τις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των παιδιών, να αποδέχονται όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από τις διαφορετικές ανάγκες που παρουσιάζουν, να αποδέχονται τη φιλοσοφία της από κοινού αγωγής, να είναι έτοιμοι να συνεργαστούν με τους γονείς των αλλοδαπών μαθητών.

Η οικογένεια βασικός πυρήνας της κοινωνικοποίησης του ατόμου δε μένει έξω από τους κοινωνικούς και πολιτισμικούς κλυδωνισμούς.

Η νέα μορφή της για να είναι λειτουργική χρειάζεται να στηρίζεται στις δημοκρατικές σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της. Οι γονείς έρχονται αρωγοί στο δύσκολο έργο της διαπαιδαγώγησης. Διευκολύνουν με σεβασμό στα δημοκρατικά και ανθρώπινα δικαιώματα, την ανάπτυξη των νέων μελών. Στόχος τους πρέπει να είναι ανεξάρτητα άτομα που θα υποστηρίζουν τις προσωπικές τους επιλογές. Θα επιλέγουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές στη ζωή τους.

Σήμερα η οικογένεια αντιμετωπίζει πολλαπλές δυσκολίες και φτάνει σε αδιέξοδο όταν αντιμετωπίζει θέματα όπως:

- Η εφηβεία των παιδιών.
- Το διαζύγιο και τους τρόπους επικοινωνίας μετά από αυτό.
- Η σύναψη νέων γάμων και η δημιουργία νέας οικογένειας και οι δυσκολίες που προκύπτουν τόσο στις σχέσεις μεταξύ των αδελφών (ετεροθαλών, αμφιθαλών, παιδιών που απλά μοιράζονται τους ίδιους γονείς) όσο και ανάμεσα στα παιδιά με τους πατριούς και τις μητριές τους.
- Οι οικογένειες μεταναστών.
- Η σύναψη μικτών γάμων που έχουν ήδη προκύψει και στη χώρα μας λόγω της ύπαρξης εδώ και πολλά χρόνια μεταναστών.
- Οι αναδοχές οικογένειες και τα υιοθετημένα παιδιά καθώς και τα παιδιά που ζουν σε διάφορα ιδρύματα.
- Παιδιά με διάφορες ασθένειες όπως: διαβήτη, νευρική ανορεξία, νόσος Crohn κ.α. η σχολική φοβία, κατάθλιψη και διάφορα ψυχοσωματικά προβλήματα, καθώς και άτομα με ειδικές ανάγκες κ.α.
- Παιδιά που μεγαλώνουν μακριά από τους γονείς τους με συγγενικά πρόσωπα (παππούδες, θείους κλπ).
- Ανεργία.
- Πένθος.

Για την αντιμετώπιση αυτών των δυσκολιών από τους ενήλικες και τα παιδιά, είναι αναγκαίο πλέον να υπάρχει φορέας του Υπουργείου Παιδείας που να

καλύπτει τις ανάγκες αυτές και θα στηρίζει ή θα παραπέμπει σε άλλους φορείς και στον οποίο θα μπορεί να απευθύνεται η σχολική κοινότητα.

Οι λειτουργίες του θεσμού της Συμβουλευτικής απευθύνονται στις ομάδες-στόχους δηλ. τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές. Ως θεματικοί άξονες ορίζονται το σχολικό, το κοινωνικό, το οικογενειακό, και το πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Η Συμβουλευτική έχει οριστεί ως «η διαδικασία εκείνη κατά την οποία είτε κατά τρόπο ατομικό είτε κατά τρόπο ομαδικό ένας ειδικός, που υπό ορισμένες προϋποθέσεις λέγεται Σύμβουλος, συνεξετάζει με ένα άτομο (ή κάποια άτομα) θέματα ή προβλήματα που απασχολούν το άτομο (ή τα άτομα) και διευκολύνει τη λύση τους».

Μεταξύ των κυριότερων αντικειμένων ενασχόλησης της Συμβουλευτικής θεωρείται: Η βοήθεια στη λήψη σωστών αποφάσεων που κατέχει κεντρική θέση στη ζωή κάθε ατόμου και επειδή τα αποτελέσματα μιας απόφασης είναι πιθανόν να φανούν μετά από πολλά χρόνια λέμε, εντελώς συμβατικά, ότι μια απόφαση είναι «καλή» «σωστή», όταν παίρνεται με το σωστό τρόπο.

Η κατάκτηση της αυτογνωσίας που παίζει καθοριστικό ρόλο στις επιλογές μας και καθορίζει τον «τρόπο ζωής» μας (*life style*). Η δημιουργία μιας θετικής αυτοεικόνας αφού η αποτυχία πολλές φορές είναι αποτέλεσμα της έλλειψης της. Η ανακάλυψη και αξιοποίηση του δυναμικού του ατόμου.

Η πληροφόρηση δηλαδή η γνώση του περιβάλλοντος (περιβαλλοντογνωσία), μέσα στο οποίο είναι ένα άτομο προορισμένο να ζήσει, αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ικανότητά του να προσαρμοστεί επιτυχώς σ' αυτό. Σήμερα θεωρείται ότι η πληροφορία έχει καταλυτική σημασία για το άτομο, ιδίως όταν είναι αυτή που πρέπει, όπως πρέπει και τότε που τη χρειάζεται.

Η προσαρμογή αφού σκοπός της Συμβουλευτικής είναι να διευκολύνει το άτομο να επιτύχει τις απαραίτητες αλλαγές στη συμπεριφορά του, ή στη συμπεριφορά των άλλων, ώστε να εξασφαλίσει τη συνετότερη αξιοποίηση του εαυτού του.

Η αυτοπραγμάτωση βασικός σκοπός της Συμβουλευτικής είναι να βοηθήσει το άτομο να ελέγχει την πορεία του στη ζωή, να προγραμματίζει τις ενέργειές του και θέτει στόχους, να αποφασίζει για τον εαυτό του και να τον αποδέχεται, να αντισταθμίζει αποτελεσματικά τυχόν αδυναμίες του.

Ακόμα, η συμβουλευτική επιδιώκει να βοηθήσει τους μαθητές να ανακαλύπτουν τις διαφορές και ομοιότητες που υπάρχουν ανάμεσα στους διαφορετικούς ανθρώπους, αλλά και το βαθμό αλληλεξάρτησής τους και να αποκτήσουν μία ακριβή εικόνα του κόσμου που τους περιβάλλει, όπως και του εαυτού τους, ώστε να γίνουν ικανά να αποδέχονται τις απόψεις των “διαφορετικών”.

Επιπλέον, καλλιεργώντας το κριτικό πνεύμα να παρεμποδιστεί μία δογματική αντίληψη των πραγμάτων και να ευνοείται η ανάπτυξη του διαλόγου ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες.

Ο σύμβουλος παρέχει βασικές γνώσεις από τους επιστημονικούς κλάδους της Ψυχολογίας, της Παιδαγωγικής, της Κοινωνιολογίας και καλλιεργεί την ικανότητα για ενσυναίσθηση και αποφυγή εμπάθειας, την ικανότητα για συνεργασία, ανεκτικότητα, ευελιξία, φαντασία.

Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες καθίστανται απαραίτητες στο πλαίσιο λειτουργίας του θεσμού της δημοκρατίας και πρέπει να στηρίζονται ως μέρος της κοινωνικής πολιτικής.

Μέσα από αυτές παρέχεται ουσιαστική βοήθεια και στήριξη, η οποία απευθύνεται στη σχολική κοινότητα, την οικογένεια και το άτομο. Η πρόληψη και η επανόρθωση, βασικές λειτουργίες του θεσμού της Συμβουλευτικής, επιτυγχάνεται:

- με ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των παραπάνω ομάδων,
- με ανάπτυξη συνεργασιών με φορείς ψυχικής υγείας (δίκτυα),
- με εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, που στόχο έχουν την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και συναισθηματικής εκπαίδευσης.

Η αυτοδιαχείριση του ατόμου, της ομάδας και κάθε είδους πλαισίου είναι μια διαδικασία συνεχής και αναμφίβολα αίτημα των καιρών μας. Απαιτούμενες σταθερές για την προσαρμογή – ένταξη του ατόμου σε ένα κοινωνικό πλαίσιο είναι:

- η σύνδεση του με κοινωνικούς φορείς,
- η στήριξη σε ομάδες ομότιμων,
- η συμμετοχή στα κοινά ως ενεργός πολίτης.

Συνεργασία με φορείς

Στην Ελλάδα, η παράδοση της διεπαγγελματικής συνεργασίας είναι σχετικά πρόσφατη και αφορά κυρίως την ανάπτυξη από κοινού δουλειάς μεταξύ διαφόρων επαγγελματιών στο ίδιο εργασιακό πλαίσιο (Μόττη-Στεφανίδη & Τσιάντης, 2000). Λιγότερα είναι τα παραδείγματα διεπαγγελματικής συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών εργασιακών φορέων. Η διεπαγγελματική συνεργασία καθορίζεται από παράγοντες που συνδέονται με τη δομή των υπηρεσιών, με την ανάπτυξη κοινών πρωτοβουλιών μεταξύ διοικητικών ή θεσμικών αρχών, με τα γεωγραφικά όρια των υπηρεσιών, με την παράδοση που έχει ήδη αναπτύξει ένας φορέας όσον αφορά τις πρακτικές συνεργασίας του, με τις προσδοκίες των υπηρεσιών, με τον τρόπο λειτουργίας τους, με την αποδοχή των αιτημάτων και των παραπομπών σε αυτές και με τον τρόπο σχεδιασμού και χρηματοδότησης των υπηρεσιών (Μπίμπου- Νάκου, 2006).

Σύμφωνα με την κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Αρ. Γ2/ 806/ 12-2-93, ΦΕΚ 134 /5-3-93, τ. Β) οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων μπορούν να αναπτύσσουν συνεργασίες με αρμόδιους και συναρμόδιους φορείς, με την τοπική αυτοδιοίκηση, με τις κατά τύπους υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, με σωματεία, με κοινωφελή ιδρύματα, με συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων κ. α.

Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων σύμφωνα με τις απολογιστικές τους εκθέσεις έχουν αναπτύξει δίκτυα συνεργασίας με τους παρακάτω φορείς::

(α) με υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, όπως την Αγωγή Υγείας και τις άλλες καινοτόμους δράσεις, τα ΚΕΔΔΥ, τα ΚΕΣΥΠ και τα ΓΡΑΣΕΠ, συλλόγους και ενώσεις γονέων και κηδεμόνων, σχολικούς συμβούλους, συλλόγους διδασκόντων, κ.α.

(β) με άλλους φορείς, όπως, τα ιατροπαιδαγωγικά κέντρα των νοσοκομείων, τα κέντρα ψυχικής υγείας, το πανεπιστήμιο, τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας των δήμων, τα κέντρα πρόληψης των δήμων, μονάδες απεξάρτησης εφήβων και άλλους φορείς, όπως το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α), την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων, το Συνήγορο του Παιδιού, το ΚΕΘΙ, το ΚΕΘΕΑ, και με μη κυβερνητικούς φορείς π.χ. την Άρση, το Χαμόγελο του Παιδιού, κ.α. και με μη κυβερνητικούς φορείς σχετικούς με αυτά τα θέματα.

Διεθνής εμπειρία: τι ισχύει στις άλλες χώρες

Η καταγραφή πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή προγραμμάτων συμβουλευτικής σε διάφορες χώρες προέκυψε από αναζήτηση στο χώρο του διαδικτύου αλλά και από συζητήσεις με έγκυρους συνομιλητές. Για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκαν λέξεις κλειδιά όπως: public school counselling, public school guidance services, centres ή services ή support psycho - médico - sociaux.

Η αναζήτηση επικεντρώθηκε σε ορισμένες χώρες, για τις οποίες φαίνεται πως υπάρχουν περισσότερα διαθέσιμα στοιχεία στο διαδίκτυο. Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται κατά τρόπο συνοπτικό και όχι ισομερή.

Είναι βέβαιο πως η αναζήτηση αυτή δεν είναι πλήρης και έχει πολλά περιθώρια συμπληρώσεων και βελτίωσης. Ωστόσο, περιλαμβάνει πληροφορίες που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αφετηρία για μια λεπτομερέστερη αναζήτηση και πληρέστερη απεικόνιση των φορέων που δραστηριοποιούνται στο χώρο της συμβουλευτικής σε διάφορες χώρες.

Γενικά:

Σε όλες τις χώρες ο μεγαλύτερος αριθμός υπηρεσιών ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων εντάσσεται στις αρμοδιότητες και τους αντίστοιχους φορείς του συστήματος υγείας και του εκπαιδευτικού συστήματος (Χατζηχρήστου). Η λειτουργία μιας τέτοιας Υπηρεσίας μπορεί να στηριχτεί στα *κοινωνικά υποστηρικτικά συστήματα (Social support system)* των RD. Caplan και S. Cobb (βλ. και αδημοσίευτο κείμενο Ζ. Πολυμεροπούλου με τίτλο «Πρόταση για τη λειτουργία σχολικής κοινοτικής υπηρεσίας για τον έφηβο», 1997) παρ' όλο που οι ίδιοι αρχικά μίλησαν για το στρες στον χώρο της εργασίας.

Η κοινωνική ψυχιατρική λειτούργησε ως θεσμός στην Ελλάδα από τη δεκαετία του '60 (βλ. Φ. Καραπάνου «*Η παιδική ψυχοθεραπεία κάτω από το πρίσμα της ανάλυσης*», Ελληνογαλλικό Συμπόσιο Κοινωνικής Ψυχιατρικής, Β' τόμος, εκδόσεις Καστανιώτη, 1990) με την ίδρυση συστηματικών ιατροπαιδαγωγικών μονάδων που προσέφεραν βοήθεια σε παιδιά και γονείς κυρίως στον τομέα της πρόληψης. Το 1980 βασισμένο στην ανάπτυξη του θεσμού των Κοινοτικών Κέντρων Ψυχικής Υγείας τόσο στην Αμερική (βλ. Ν. Μάνος και Ι. Λογοθέτης «*Κοινοτικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας*», ο.π.) όσο και στη Γαλλία, ιδρύθηκε και το Πανεπιστημιακό Κοινοτικό Κέντρο του ΑΠΘ. Ενώ σε κείμενο που δόθηκε για επεξεργασία στους συνέδρους στην έναρξη του Ελληνογαλλικού Συμποσίου Κοινωνικής Ψυχιατρικής από τον καθηγητή Παναγιώτη Σακελλαρόπουλο, με τίτλο «*Σχενικά με τον μετασχηματισμό της ψυχιατρικής περίθαλψης στην Ελλάδα*» προτείνεται η δημιουργία Συμβουλευτικών Σταθμών ως τμήμα μιας πρότυπης Μονάδας Κοινωνικής Ψυχιατρικής (ο.π. Α' τόμος, 1989).

Η έλλειψη σχολικών συμβουλευτικών υπηρεσιών στη δομή και λειτουργία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα στην

αξιολόγηση και συμβουλευτική υποστήριξη των παιδιών με μαθησιακές και ψυχοκοινωνικές δυσκολίες στο σχολείο (Χατζηχρήστου, Βαΐτση, Δημητρόπουλου, Φαλκή, 1999).

Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί με στόχο τον τομέα πρόληψης και βραχυπρόθεσμης παρέμβασης στα πλαίσια του Υπουργείου Παιδείας λειτούργησαν για πρώτη φορά το 1999.

Από την ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με την ιστορική εξέλιξη της οργάνωσης και λειτουργίας των υπηρεσιών ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων, προκύπτει ότι δύο είναι οι βασικές προσεγγίσεις για την ψυχική υγεία και τις ψυχολογικές υπηρεσίες για παιδιά και εφήβους (Χατζηχρήστου, 2000).

Η πρώτη προσέγγιση αναφέρεται στην παροχή υπηρεσιών από παιδοψυχιατρικά τμήματα νοσοκομείων, κέντρα νοσηλείας και υπηρεσίες ψυχικής υγείας στα πλαίσια της κοινότητας ή από επαγγελματίες ψυχικής υγείας σε ιδιωτική βάση.

Ο δεύτερος τρόπος προσέγγισης αναφέρεται σε ψυχολογικές υπηρεσίες ενταγμένες στο σχολείο, στα πλαίσια της κοινότητας όπου μπορούν να εφαρμοστούν προγράμματα συμβουλευτικής υποστήριξης και ψυχολογικής παρέμβασης σε επίπεδο μαθητή, σε ομάδες μαθητών καθώς και σε επίπεδο τάξης, σχολείου, οικογένειας, κοινότητας.

Οι σχολικές ψυχολογικές υπηρεσίες είναι συνήθως υπό την εποπτεία τοπικών σχολικών περιφερειών στις Διευθύνσεις Γενικής Εκπαίδευσης ή Ειδικής Αγωγής και στελεχώνονται από ειδικούς διαφόρων κλάδων (σχολικούς ψυχολόγους, ειδικούς παιδαγωγούς, λογοθεραπευτές, κοινωνικούς λειτουργούς, συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού κ.α.).

Το προσωπικό των σχολικών ψυχολογικών υπηρεσιών συνήθως αφιερώνει τον περισσότερο χρόνο του στη συμβουλευτική μαθητών (συμβουλευτική και ψυχολογικές παρεμβάσεις για ποικίλες δυσκολίες των μαθητών, συμβουλευτική σε περιπτώσεις κρίσεων) αλλά και συμβουλευτική και επιμόρφωση εκπαιδευτικών, προγράμματα πρόληψης και συμβουλευτική γονέων. Ο στόχος είναι η βελτίωση της ατμόσφαιρας στο σχολείο μέσω της σύστασης και εφαρμογής προγραμμάτων που προωθούν τις κοινωνικές δεξιότητες των μαθητών και ευνοούν την επίλυση συγκρούσεων.

Οι ειδικοί που εργάζονται στις σχολικές συμβουλευτικές υπηρεσίες της κάθε περιφέρειας όπου παραπέμπονται μαθητές, έχουν αρμοδιότητες για συγκεκριμένα σχολεία τα οποία επισκέπτονται και εργάζονται συγκεκριμένες μέρες τη βδομάδα. Οι ψυχολογικές υπηρεσίες των ειδικών σχολείων συνήθως έχουν μόνιμο προσωπικό (Χατζηχρήστου, 2000).

Και για τον όρο Συμβουλευτική Ψυχολογία (Counseling Psychology): είναι ο κλάδος της ψυχολογίας που ασχολείται με την προώθηση ή την αποκατάσταση της ψυχικής υγείας του ατόμου (ή ομάδας ατόμων), η οποία έχει διαταραχτεί από ποικίλες περιβαλλοντικές επιδράσεις ή από εσωτερικές συγκρούσεις (Μαλικιώση - Λοΐζου Μ., 1993).

Σε σχέση με τα ευρήματα: εισαγωγικά πρέπει να πούμε ότι η σύγκριση με τις άλλες χώρες προσκρούει εξ αντικειμένου στον τρόπο οργάνωσης του εκπαιδευτικού συστήματος της κάθε μιας.

Θα εξετάσουμε με βάση τα εξής κριτήρια:

- ποιες υπηρεσίες έχουν ψυχοπαιδαγωγικό συμβουλευτικό ρόλο για τους μαθητές,
- ποιες από αυτές είναι στο χώρο του σχολείου,
- με ποιον τρόπο είναι στελεχωμένες,
- ποιες είναι οι αρμοδιότητες και οι δραστηριότητές τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

ΚΥΠΡΟΣ

Ο θεσμός του Εκπαιδευτικού Ψυχολόγου άρχισε να λειτουργεί με την ανακήρυξη της Κύπρου σε ανεξάρτητο κράτος. Ως ανεξάρτητη όμως Υπηρεσία η Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας λειτουργεί μόνο από το 1995. Υπάγεται απευθείας στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Είναι διατμηματική και οι υπηρεσίες των Εκπαιδευτικών Ψυχολόγων απευθύνονται σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης, δηλ. την Προδημοτική, Δημοτική, Μέση και Τεχνική.

Στην Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας υπηρετούν σε οργανικές θέσεις 8 Εκπαιδευτικοί Ψυχολόγοι. Η δομή της Υπηρεσίας είναι η ακόλουθη:

μία Ανώτερη Εκπαιδευτική Ψυχολόγος που εκτελεί χρέη Προϊσταμένης της Υπηρεσίας,

δύο Εκπαιδευτικοί Ψυχολόγοι Α' οι οποίοι προϊστανται των Επαρχιακών Γραφείων Λεμεσού και Λάρνακας αντίστοιχα,

έξι Εκπαιδευτικοί Ψυχολόγοι.

Η εργασία των Εκπαιδευτικών Ψυχολόγων και τα καθήκοντα τα οποία καλούνται να διεκπεραιώσουν μπορούν να ενταχθούν σε δύο βασικές κατηγορίες:

A. Ανταπόκριση σε αιτήματα σχολείων για παροχή εξειδικευμένης βοήθειας στις περιπτώσεις μαθητών που αντιμετωπίζουν κυρίως μαθησιακά, συναισθηματικά και προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο. Για παροχή της βοήθειας αυτής ο Εκπαιδευτικός Ψυχολόγος εργάζεται με το ίδιο το παιδί, συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς και όπου είναι αναγκαίο με άλλους επαγγελματίες ή άλλους φορείς.

Οι ατομικές περιπτώσεις των μαθητών παραπέμπονται στην Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας σύμφωνα με την ακόλουθη διαδικασία:

α. Δημοτική Εκπαίδευση

Υπάρχει ειδικό έντυπο παραπομπής που συμπληρώνεται και υπογράφεται από το/τη δάσκαλο/λα του παιδιού, υπογράφεται από το Διευθυντή του σχολείου και αποστέλλεται στην Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας μέσω του οικείου Επιθεωρητή. Ο οικείος Επιθεωρητής έχει τη διακριτική εξουσία να μην αποστείλει και να κατακρατήσει την παραπομπή αν κρίνει πως δεν είναι αναγκαίο ένα παιδί να εξεταστεί από Εκπαιδευτικό Ψυχολόγο. Όταν προωθήσει

την παραπομπή τότε αντίγραφο της αποστέλλεται και στο Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης.

β. Μέση και Τεχνική Εκπαίδευση

Υπάρχει επίσης συγκεκριμένο έντυπο παραπομπής. Αυτό συμπληρώνεται και υπογράφεται από το Σύμβουλο - Καθηγητή. Υπογράφεται επίσης και από το Διευθυντή του σχολείου και αποστέλλεται στην Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, ενώ αντίγραφο αποστέλλεται και στον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής.

γ. Οι ίδιοι οι γονείς

Επίσης οι ίδιοι οι γονείς έχουν τη δυνατότητα να απευθυνθούν από μόνοι τους στην Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας και να ζητήσουν την παροχή υπηρεσιών προς τους ίδιους ή το παιδί τους.

Β. Εκτός από τις ατομικές περιπτώσεις των μαθητών οι Εκπαιδευτικοί Ψυχολόγοι αναλαμβάνουν και διάφορες άλλες δραστηριότητες:

- Ένταξη και στήριξη παιδιών με ειδικές ανάγκες στα συνηθισμένα σχολεία όλων των βαθμίδων της Εκπαίδευσης
- Οργάνωση και υλοποίηση ψυχο - παιδαγωγικών προγραμμάτων και ερευνών.
- Συμμετοχή σε διυπουργικές και ενδοϋπουργικές επιτροπές.
- Εκπροσώπηση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού σε δραστηριότητες, όπως π.χ. τηλεοπτικές ή ραδιοφωνικές εκπομπές, σεμινάρια, συνέδρια κλπ., που αφορούν θέματα Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας.
- Διαλέξεις, ομιλίες ή συζητήσεις στα πλαίσια των Συλλόγων των Εκπαιδευτικών ή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.
- Παροχή υπηρεσιών σε όλα τα Ειδικά Σχολεία.

Γενικά το έργο των Εκπαιδευτικών Ψυχολόγων στοχεύει στην υλοποίηση των ακόλουθων εκπαιδευτικών στόχων:

- Την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και όχι μόνο την κάλυψη των στόχων που αφορούν στο γνωσιολογικό τομέα.
- Την καλλιέργεια του αλφαριθμητισμού (ανάγνωση, γραφή, βασική αριθμητική) σε όλα τα παιδιά, τουλάχιστο σε βαθμό που να μη θεωρούνται αναλφάβητα.
- Την προώθηση της κάλυψης των συναισθηματικών αναγκών των παιδιών.
- Την προώθηση της αγωγής υγείας, την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε όλους, την πρόληψη αντικοινωνικής συμπεριφοράς και χρήσης και κατάχρησης ουσιών.
- Τη συγκράτηση των παιδιών στο σχολείο για προστασία από εκμετάλλευση μέχρι τουλάχιστο μέχρι τα 15 χρόνια.
- Την εξυπηρέτηση παιδιών με αναπηρίες και ειδικές μμαθησιακές δυσκολίες ώστε να συμμετέχουν στο σύνολο και να ενταχθούν έτσι πιο εύκολα στην κοινωνία των ενηλίκων.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορεί κάποιος να απευθυνθεί στα Κεντρικά Γραφεία και Επαρχιακό Γραφείο Λευκωσίας (πληροφορίες μέσω Ιντερνέτ:

<http://www.moec.gov.cy/EduPsychologyGR.htm>, ανάκτηση από Ίντερνετ (7/9/2005)

ΒΕΛΓΙΟ

Στο Βέλγιο υπάρχει ένας αντίστοιχος θεσμός που παρέχει ψυχοκοινωνική στήριξη μέσα στην εκπαίδευση και ονομάζεται «ψυχιατρικοκοινωνικό κέντρο».

Αυτά τα κέντρα εξυπηρετούν σχολεία από το νηπιαγωγείο μέχρι το τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στελεχώνονται από ψυχολόγους, ψυχοπαιδαγωγούς, κοινωνικούς λειτουργούς, νοσοκόμες και γιατρούς.

Τα κέντρα αυτά έχουν σαν αντικείμενο να βοηθήσουν τα παιδιά και τους εφήβους. Προτείνουν συνεργασία με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς. Παίρνουν υπόψη τους τις ψυχολογικές και ιατρικές παραμέτρους που επηρεάζουν την κοινωνική εξέλιξη, τις κοινωνικές σχέσεις, τη διαδικασία εκμάθησης και τις σχολικές επιλογές των μαθητών.

Οι δραστηριότητές τους:

- Δέχονται και ακούνε τους μαθητές και τις οικογένειές τους και απαντούν στα αιτήματά τους.
- Δίνουν πληροφορίες σε θέματα σπουδών, επιμόρφωσης και επαγγελματών.
- Εξασφαλίζουν μια βοήθεια πολύπλευρη, ψυχολογική, παιδαγωγική, κοινωνική και ιατρική σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, προγράμματος ζωής, σχολικών δυσκολιών και δυσκολιών σχέσεων.
- Εξομαλύνουν τις δυσκολίες προσαρμογής, προωθούν την πρόληψη μέσα από την ομαδική συμβουλευτική και αντιμετωπίζουν έτσι προβλήματα βίας ενδοσχολικής, κακομεταχείρισης, εθισμού σε ουσίες και ενσωμάτωσης παιδιών μεταναστών.
- Συνεργάζονται (παραπομπές) με άλλες υπηρεσίες: κοινωνικές, ψυχολογικές, ιατρικές, υπηρεσίες που έχουν να κάνουν με την προώθηση της υγείας στο σχολείο, υπηρεσίες βοήθειας νέων και κέντρα ελέγχου γεννήσεων.
- Υποστήριξη γονέων και μαθητών για τη λύση προβλημάτων ή για τις δυσκολίες της σχολικής ζωής, ψυχολογικά, ιατρικά και κοινωνικά προβλήματα.
- Ίσως ανήκουν στο Δήμο, κάθε τέτοιο κέντρο εξυπηρετεί 2-3 σχολεία² και λειτουργούν σε μέρες και ώρες ανάλογα με τις ανάγκες των σχολείων.
- Μια ακόμα δράση τους είναι να δημιουργούν μαθητές «πολλαπλασιαστές», όπως λέγονται: είναι οι μεγαλύτεροι μαθητές που εξηγούνε στους μικρότερους για αυτό το θεσμό. Ο διευθυντής του σχολείου οργανώνει την επαφή με τους γονείς.
- Παρευρίσκονται σε όλες τις παιδαγωγικές συνεδριάσεις.

² Για την ακρίβεια τα CPMS που αφορούν την κανονική εκπαίδευση, δημιουργούνται ανά 3.000 μαθητές για όλη την εκπαίδευση νηπιακή, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια με ένα βασικό προσωπικό μιας ομάδας 6 στελεχών που περιλαμβάνει έναν διευθυντή (σύμβουλο ψυχοπαιδαγωγικό), έναν σύμβουλο ψυχοπαιδαγωγικό, έναν κοινωνικό βοηθό (un assistant social), έναν νοσηλεύτη (un auxiliaire paramédical). Το 5^ο και 6^ο μέλος μπορεί να είναι κάποια από τις παραπάνω ειδικότητες. (<http://www.enseignement.be/prof/espaces/cpms/cadre.asp#a>, 07/07/08)

- Οργανώνουν σεμινάρια και ημερίδες για τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς.

Ανοιχτά από Δευτέρα έως Παρασκευή. Υπηρεσίες δωρεάν – δημόσιες – ιατρικό – επαγγελματικό απόρρητο.

Στο ενημερωτικό τους φυλλάδιο παρουσιάζουν το σκοπό της δράσης τους:

«Για να ενθαρρύνουμε τη μέγιστη ανάπτυξη όλων των μαθητών»

- Ακούω
- Πληροφορώ
- Συνοδεύω
- Βρίσκω λύση
- Συμβουλεύω
- Προσανατολίζω

Ονομάζονται psycho-medico – social (CPMS).

Ο σκοπός τους είναι σε όλη την διάρκεια της σχολικής χρονιάς να επιτύχουν την αλλαγή της συμπεριφοράς και της στάσης των μαθητών.

Να ευαισθητοποιήσουν, να πληροφορήσουν, να αλλάξουν άσχημες στάσεις ή συνήθειες.

Είναι έργο που ξεφεύγει από τον ρόλο του εκπαιδευτικού. Ο καθηγητής μπορεί να είναι ευαισθητοποιημένος, μπορεί να βοηθήσει με προγράμματα αλλά δεν μπορεί να παίξει το ρόλο του ψυχολόγου.

Οι εργαζόμενοι σε τέτοια κέντρα αναφέρουν από την εμπειρία τους τις τεράστιες δυσκολίες που συναντούν για να επιτύχουν ένα τέτοιο πολυδιάστατο έργο: «καταθέτουμε πολλά πράγματα αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε θαύματα».

Επίσης αναφέρεται ότι με τη λειτουργία αυτών των κέντρων μειώθηκαν κατά πολύ τα περιστατικά βίας.

Επίσης οι ψυχολόγοι χρησιμοποιούνται και για το θεσμό των διαμεσολαβητών λύνοντας προβλήματα παιδιών μεταναστών και των οικογενειών τους, προσπαθώντας να εντάξουν και τους μαθητές και τους γονείς του κοινωνικοπολιτικά. Ο στόχος είναι η ένταξη των μεταναστών μέσα στο σχολικό σύστημα αλλά και κοινωνικά, γνωρίζοντας βέβαια ότι τα παιδιά των μεταναστών έχουν δυσκολίες με την κοινωνική τους ένταξη. Αυτές οι υπηρεσίες είναι πολύ οργανωμένες και στο Βέλγιο και στην Ισπανία(Ανδαλουσία). Τέλος Ψυχολόγοι στο Βέλγιο απασχολούνται και στην Υπηρεσία βοήθειας σε νέους (Saj). Στόχος η βοήθεια σε νέους που διατρέχουν κίνδυνο: η υγεία τους, η ασφάλειά τους είναι απειλούμενη. Αυτή η υπηρεσία με το Σύμβουλο βοήθειας των νέων παρεμβαίνει στους νέους και την οικογένειά τους όταν έχουν εκφραστεί ανησυχίες από πρόσωπο εκτός οικογενείας, από το σχολείο ή τον εισαγγελέα και βοηθάει με τη σύμφωνη γνώμη των εμπλεκομένων.

Αν αρνηθούν την προτεινόμενη βοήθεια και ο Σύμβουλος εκτιμάει ότι το παιδί είναι σε σοβαρό κίνδυνο τότε μεταθέτει την επίλυση του προβλήματος στο δικαστήριο και το δικαστήριο εξετάζει αν είναι απαραίτητα μια βοήθεια που πλέον θα επιβληθεί.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ (ειδικά για Κάνσας, Μασαχουσέτη, Ουάσινγκτον)

Σε όλη τη χώρα, σε όλες τις πολιτείες κάθε σχολείο έχει από έναν ψυχολόγο, σύμβουλο. Όταν τα σχολεία είναι πιο μικρά τότε ένας ψυχολόγος καλύπτει 2-3 σχολεία. Με την ίδια αναλογία προσλαμβάνονται και νοσοκόμες στο κάθε σχολείο και αυτά ισχύουν για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επίσης στα σχολεία δουλεύουν και κοινωνικοί λειτουργοί (δεν ξέρουμε τις αναλογίες σχολείων – κοινωνικών λειτουργών).

Όλα αυτά προβλέπονται με νόμο για όλα τα κρατικά σχολεία σε όλη τη χώρα.

Οι δραστηριότητες των ψυχολόγων είναι:

- Ψυχομετρική διερεύνηση όλων των μαθητών του σχολείου.
- Επαγγελματικός προσανατολισμός.
- Διάγνωση ενδεχόμενων ψυχολογικών προβλημάτων και παραπομπή όπου χρειάζεται.
- Ψυχολογική υποστήριξη.

(Πληροφορίες: American Community School, American Hellenic Union και από Αμερικανίδα ψυχολόγο που εργάστηκε στις τρεις παραπάνω πολιτείες και τώρα βρίσκεται στην Ελλάδα).

Προγράμματα Συμβουλευτικής στο χώρο του σχολείου:

Κεντρικοί φορείς: American Counselling Association (ιστότοπος: <http://www.counseling.org/>). American School Counsellor Association (ιστότοπος: <http://www.schoolcounselor.org/>).

Οι φορείς αυτοί θέτουν τις εκπαιδευτικές – μορφωτικές προϋποθέσεις για την αποδοχή ατόμων που επιθυμούν να εργαστούν ως σύμβουλοι. Ορίζονται δηλαδή συγκεκριμένα στάνταρ προσόντων και εκπαίδευσης για τους συμβούλους.

Θεσπίζονται επίσης εθνικά στάνταρ αποτελεσματικότητας συγκεκριμένων προγραμμάτων συμβουλευτικής, ώστε αυτά να γίνουν αποδεκτά και να εφαρμοστούν σε ευρύτερο πολιτειακό ή εθνικό επίπεδο.

Ως σύμβουλοι εργάζονται εκπαιδευτικοί από διάφορες ειδικότητες, οι οποίοι έχουν επιμορφωθεί ή εξειδικευτεί σε σχετικά επιστημονικά αντικείμενα με μεταπτυχιακές συνήθως σπουδές.

Σε κάθε σχολική μονάδα, ή σχολικό συγκρότημα, υπάρχει γραφείο συμβουλευτικής. Το γραφείο συμβουλευτικής, τουλάχιστον στα μεγάλα συγκροτήματα, στελεχώνεται από περισσότερα άτομα και υπάρχει και γραμματειακή υποστήριξη από ιδιαίτερο προσωπικό. Επί παραδείγματι: στο Allen Park Public High School (δημόσιο σχολείο), φοιτούν 1.500 περίπου μαθητές, το γραφείο συμβουλευτικής αποτελείται από μία γραμματέα και τρεις συμβούλους.

(Για περισσότερες πληροφορίες στον ιστότοπο: <http://www.apps.k12.mi.us/hs/counseling/index.htm>).

Εντυπωσιακό ίσως παράδειγμα του ρόλου που παίζουν τα γραφεία συμβουλευτικής των εκπαιδευτικών μονάδων είναι το γεγονός ότι για την εισαγωγή φοιτητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, είναι απαραίτητη η συμπλήρωση ιδιαίτερης έκθεσης του γραφείου συμβουλευτικής του σχολείου στο οποίο φοιτούσε ο συγκεκριμένος μαθητής. Μάλιστα, η έκθεση του συμβούλου πρέπει να είναι αρκετά λεπτομερής. Για τον σκοπό αυτό παρέχεται

επαρκής χώρος στο έντυπο αίτησης υποψηφίου φοιτητή (μάμηση σελίδα από το συνολικά δισέλιδο έντυπο αιτήσεως υποψηφίου φοιτητή). Το έντυπο αίτησης στο:

http://admissions.american.edu/fileLibrary/APP_UnderG_2008_ssreport.pdf

Οι επίσημοι αυτοί φορείς επαγγελματιών συμβουλευτικής εκδίδουν περιοδικά όπως:

- Journal of Counseling & Development, Journal of College Counseling (JCC).
- Adultspan Journal Measurement and Evaluation in Counseling and Development (MECD).
- Counselor Education and Supervision (CES).
- Counseling and Values (CVJ).
- The Journal of Addictions & Offender Counseling (JAOC) Journal of Multicultural Counseling and Development (JMCD).

Τα έντυπα αυτά αποτελούν επίσημες εκδόσεις των παραπάνω φορέων και περιλαμβάνουν πλούσιο υλικό που προέρχεται από έρευνες και εφαρμογή προγραμμάτων συμβουλευτικής σε διάφορες περιοχές των Η.Π.Α. και σε διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης (περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στο: <http://www.counseling.org/Publications/Journals.aspx>).

Επισημαίνεται ότι γίνεται προσπάθεια να υπάρχουν αντικειμενικά κριτήρια για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων που εφαρμόζονται. Έτσι, καταγράφονται αρχικά οι μέθοδοι που θα εφαρμοστούν και τίθενται συγκεκριμένοι στόχοι (π.χ. πρόληψη περιστατικών βίας ή εξαρτήσεων από ουσίες), σε επίπεδο σχολικής μονάδας ή και ευρύτερων περιοχών. Στο τέλος παρουσιάζονται συγκεκριμένα αποτελέσματα (π.χ. ερωτηματολόγια στάσεων, αντιλήψεων και συμπεριφοράς) και παρατηρήσεις για τυχόν απαραίτητες τροποποιήσεις.

Στα έντυπα αυτά επίσης υπάρχουν πληροφορίες για θέματα κατάρτισης και επιμόρφωσης των επαγγελματιών που εργάζονται στο χώρο της συμβουλευτικής.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Στην Αγγλία οι ψυχολογικές υπηρεσίες που στηρίζουν ψυχοκοινωνικά τα σχολεία οργανώνονται σε επίπεδο Δήμων και Νομαρχιών.

Στα σχολεία δραστηριοποιούνται οι educational psychologists (εκπαιδευτικοί με πτυχίο στην ψυχολογία και Μάστερ-1 χρόνο-στην εκπαιδευτική ψυχολογία). Πρόσφατα αποφασίστηκε να έχουν και 3ετές διδακτορικό στην εκπαιδευτική ψυχολογία για να είναι πιστοποιημένοι (qualified). Το 93% των qualified educational psychologists απασχολούνται μέσω Δήμων και Νομαρχιών στα σχολεία.

Η υπηρεσία που απασχολούνται λέγεται Educational Psychology Service και το έργο της είναι:

- Αντιμετώπιση των δυσκολιών μάθησης.
- Ψυχομετρική διερεύνηση των μαθητών και αντιμετώπιση των μαθησιακών και αναπτυξιακών αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Διάγνωση και αντιμετώπιση συναισθηματικών προβλημάτων.

- Αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς.
- Ενσωμάτωση των παιδιών που για διάφορους λόγους θεωρούνται αποκλεισμένα: το σχολείο πρέπει να ικανοποιεί τις ανάγκες όλων των παιδιών (ομάδες project για ευάλωτα παιδιά: κακοποιημένα παιδιά, παιδιά με μαθησιακά προβλήματα, παιδιά μεταναστών αποκλεισμένα λόγω ρατσισμού, θύματα ενδοσχολικής βίας).
- Προσπάθεια αντιμετώπισης και μείωσης της ενδοσχολικής βίας και του bullying (θεωρείται ότι η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και της συναισθηματικής νοημοσύνης στους μαθητές βοηθάει στη μείωση τέτοιων φαινομένων-συζήτηση με τους διευθυντές των σχολείων για τακτικές αντιμετώπισης αυτών των φαινομένων).

Όλα αυτά αντιμετωπίζονται κατόπιν σχετικού αιτήματος των γονέων ή των εκπαιδευτικών.

Βασικές Αρχές:

- Εργάζονται μέσα στην κοινότητα.
- Συνεργάζονται με γονείς και καθηγητές κατόπιν αιτήματος.
- Ο ρόλος τους είναι συμβουλευτικός και στην αξιολόγηση και την παρέμβαση (ατομική συμβουλευτική και ομαδική συμβουλευτική).
- Εκπαιδεύουν ενήλικες (γονείς-εκπαιδευτικούς) σε θέματα συμπεριφοράς.

Τέτοιες υπηρεσίες (Educational Psychology Services) λειτουργούν σε επίπεδο δήμων αλλά υπάρχει και μια κεντρική υπηρεσία που τις συντονίζει σε επίπεδο νομαρχίας. Επίσης υπάρχει ο ψυχολόγος σύνδεσμος (link psychologist) για κάθε σχολείο. Ενδέχεται εκεί να εργάζονται και κοινωνικοί λειτουργοί και κοινωνιολόγοι.

Προγράμματα Συμβουλευτικής στο χώρο του σχολείου:

Στη Μεγάλη Βρετανία κυριαρχεί το μοντέλο της διαχείρισης των σχολικών μονάδων από την τοπική αυτοδιοίκηση.

Βασικές πληροφορίες για το εκπαιδευτικό σύστημα στην Μεγάλη Βρετανία περιλαμβάνονται στο:

http://www.studentske.sk/anglictina/School_system_in_Great_Britain.htm

Κεντρικός Κρατικός φορέας: Advisory Centre for Education (ACE).

Παρέχει συμβουλευτική και άμεση βοήθεια σε ερωτήματα και καταγγελίες δύσκολων περιστατικών που συμβαίνουν στο χώρο του σχολείου. Δέχεται αιτήματα από γονείς και μαθητές.

Έχει αναπτύξει εφαρμογές με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας. Παρέχει συμβουλευτική εξ αποστάσεως μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αλλά και μέσω τηλεφωνικών γραμμών στις οποίες απαντά ειδικευμένο προσωπικό.

Εκδίδει φυλλάδια και έντυπα με ενημερωτικό υλικό και πληροφορίες για γονείς.

(Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.ace-ed.org.uk/>).

Επιπλέον, υπάρχουν και οι ακόλουθες πηγές αρωγής γονέων και μαθητών:

Εθνική Γραμμή τηλεφωνικής υποστήριξης παιδιών (δέχεται καταγγελίες από μαθητές): <http://www.childline.org.uk/Pages/default.aspx>

Εθνικός φορέας πληροφόρησης για περιστατικά κακοποιήσεων και βίας για παιδιά και γονείς: <http://www.bullying.co.uk/>

Φορέας Συμβουλευτικής με εθνική εμβέλεια:

<http://www.boardingschoolreview.com/aboutedconsultants.php>

Έχει γραφεία κατά τόπους, όπου μπορεί να απευθύνεται κανείς για παροχή συμβουλευτικής.

Εθνικός φορέας παροχής βοήθειας σε γονείς. Έχει ιδιαίτερο ιστότοπο με πλούσιο υλικό και πληροφορίες:

<http://www.parentlineplus.org.uk/index.php?id=1>

ΙΣΠΑΝΙΑ

Στην Ισπανία σε κάθε σχολείο υπάρχει τώρα ψυχολόγος. Παλιότερα υπήρχαν κέντρα σε επίπεδα δήμων που λειτουργούσαν με ειδικότητες ψυχολόγων.

Σήμερα σε μια ολόκληρη περιοχή όπως είναι η Ανδαλουσία (υπάρχει ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης) υπάρχουν ψυχολόγοι στα σχολεία και κεντρικές υπηρεσίες με ειδικότητες που τους συντονίζουν.

Λειτουργεί πολύ καλά ο θεσμός των διαμεσολαβητών για την σχολική και κοινωνική ένταξη παιδιών μεταναστών και των οικογενειών τους και αυτές τις υπηρεσίες τις συντονίζουν ψυχολόγοι.

ΚΑΝΑΔΑΣ

Στον Καναδά υπάρχουν δύο Σχολικοί Οργανισμοί:

Γαλλικός Σχολικός Οργανισμός.

Αγγλικός Σχολικός Οργανισμός.

Ανάλογα με τις ανάγκες των σχολείων οι ψυχολόγοι που ανήκουν σε αυτούς τους οργανισμούς συνεργάζονται με τα σχολεία.

Από το 1988 έχουν δημιουργήσει πλάνο προσωπικής παρέμβασης στα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, δυσκολίες συμπεριφοράς ή handicaps. Στα πλαίσια της εκπαιδευτικής πολιτικής (πρόγραμμα πρόληψης) για την σχολική αποτυχία και την ένταξη των παιδιών με μαθησιακά προβλήματα (ή καθυστερήσεις) στο σχολείο προώθησαν την συνεργατική διεργασία για να μειώσουν τη σχολική διαρροή (από το 1999). Τονίστηκε ο ρόλος του σχολικού ψυχολόγου και της συνεργασίας σχολείου και κοινότητας. Προσανατολίζονται στη δημιουργία μιας «εκπαιδευτικής κοινότητας» γύρω από το παιδί με την ένταξη των γονιών και τη συνεργασία των τοπικών κοινωνικών φορέων (και ψυχολόγων σχολικών) και των εκπαιδευτικών (οι οποίοι χρειάζονται περισσότερη εκπαίδευση σε αυτόν τον τομέα).

Προγράμματα Συμβουλευτικής στο χώρο του σχολείου:

Στον Καναδά ακολουθείται παρόμοιο πρότυπο όπως αυτό που περιγράφεται για την Αμερική.

Κεντρικός φορέας: Canadian Counselling Association
(ιστότοπος: <http://www.ccacc.ca/home.html>).

Και το επίσημο έντυπο της ένωσης αυτής: Canadian Journal of Counseling
(ιστότοπος: <http://cjc-rcc.icaap.org/index-e.html>).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ, ΑΥΣΤΡΙΑ, ΕΛΒΕΤΙΑ (2008)

Σε αυτές τις χώρες με το ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης δουλεύουν σχολικοί ψυχολόγοι σε πολλά σχολεία αλλά υπάρχουν και ξεχωριστές υπηρεσίες Συμβουλευτικής Σχολείων.

Είναι υπηρεσίες Συμβουλευτικής που ειδικεύονται για ψυχολογική και εκπαιδευτική Συμβουλευτική στα σχολεία της Δημόσιας Εκπαίδευσης σε γονείς, μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Η κάθε παρέμβαση γίνεται δωρεάν και εμπιστευτικά μετά από αντίστοιχο αίτημα και καλύπτει προβλήματα στο σχολείο, οικογενειακά προβλήματα, μαθησιακά προβλήματα, θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, συναισθηματικά προβλήματα και θέματα σχέσεων με τους συμμαθητές ή ενδοσχολική βία και θέματα ένταξης στο σχολικό περιβάλλον.

Απασχολούνται σχολικοί ψυχολόγοι, ψυχολόγοι, ψυχοθεραπευτές (ψυχοθεραπευτές Λουκέρνη-Ελβετία).

Στη Λωζάννη (καντόνι του Vaud) μέσα στα σχολεία από το 2000 λειτούργησε μια πολυδύναμη διεπιστημονική ομάδα «διαχείρισης κρίσεων» (κυψέλη κρίσης) στα πλαίσια ενός προγράμματος GRAFIC (Groupe Ressources d'Accompagnement et de Formation au cas d' Incident Critique).

Για το κρατίδιο της Βαυαρίας μάλιστα δημοσιεύεται στο ιντερνέτ μια έκθεση στο κοινοβούλιο για τις υπηρεσίες σχολικών ψυχολόγων και σχολικής συμβουλευτικής. Μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι αυτές οι υπηρεσίες λειτουργούν με επιτυχία στη Βαυαρία για περισσότερα από 30 έτη θεωρούνται δε υποδειγματικές.

Αναφέρονται 9 τέτοιες οργανωμένες υπηρεσίες στο κρατίδιο της Βαυαρίας (2004).

ΓΑΛΛΙΑ

(Τα στοιχεία είναι από το επίσημο site του Γαλλικού ΥΠΕΠ και από επίσημους φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό – μορφωτικούς συμβούλους και διευθυντές σχολείων).

Υπάρχουν εθνικοί φορείς – δημόσιες υπηρεσίες παράλληλα και ανεξάρτητα από το Υπουργείο Παιδείας ή/ και σε συνεργασία με άλλα Υπουργεία (Εσωτερικών, Υγείας, Δικαιοσύνης κτλ.). Τέτοιος φορέας είναι το «Εθνικό Παρατηρητήριο των Παιδιών που βρίσκονται σε Κίνδυνο» με την τηλεφωνική γραμμή επικοινωνίας «Allô119» στο οποίο μπορεί να απευθυνθεί όποιος θεωρεί ότι έχει ή βλέπει πρόβλημα (το οποίο λειτουργεί 20 χρόνια επί 24ώρου βάσης στελεχωμένο με 50 επαγγελματίες της ψυχικής υγείας αλλά και νομικούς και κοινωνικούς λειτουργούς και 10 άτομα διοικητικό προσωπικό). Άλλος εθνικός φορέας είναι τα Ιατροψυχοπαιδαγωγικά Κέντρα που λειτουργούν με την ευθύνη των τοπικών αρχών και στα οποία παραπέμπονται από το σχολείο ή απευθύνονται προσωπικά περιπτώσεις που χρήζουν βοήθειας.

Αναλυτικά για τα κέντρα αυτά:

Τι είναι τα ΚΙΨΠ: Πολυδύναμα ιατροκοινωνικά κέντρα που συγκεντρώνουν επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων για θέματα, όπως ορθοφωνίας, ιατρικά,

ψυχοκινητικά, παιδαγωγικά αλλά και σχολικής βοήθειας. Δημιουργήθηκαν με Π.Δ. του 2002 για υποστήριξη του πληθυσμού από 0-20 ετών και είναι η διάρθρωση των τομέων υγείας, παιδείας και εκπαίδευσης. Υπάρχουν 10.000 στη Γαλλία. Χρηματοδοτούνται από την κοινωνική ασφάλιση και από τα τοπικά ταμεία κοινωνικής υποστήριξης.

Ποιος είναι ο ρόλος τους: ο ρόλος τους είναι να στηρίξουν τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες αλλά κυρίως τα προβλήματα ανάπτυξης, γλώσσας κτλ. Η παρακολούθηση εάν κριθεί απαραίτητη γίνεται με 100% κάλυψη από τα ασφαλιστικά ταμεία.

Ποιος παίρνει την πρωτοβουλία: Συνήθως είναι ο σχολικός ψυχολόγος³ που παραπέμπει τους γονείς σε ένα τέτοιο κέντρο. Χρειάζεται βεβαίως αναμονή και 4 μήνες.

Πώς λειτουργεί: Πρώτα ο γιατρός του Κέντρου συναντά τους γονείς και μετά το παιδί και κάνει τις ανάλογες παραπομπές. Ακολουθεί μια περίοδος 5 ή 6 συναντήσεις αξιολόγησης. Όλοι λειτουργούν ομαδικά και η παρακολούθηση όταν κριθεί απαραίτητη γίνεται 1 με 2 φορές τη βδομάδα για 45 λεπτά περίπου για 3 ή 4 χρόνια. Μια φορά τη βδομάδα γίνεται εποπτεία της κάθε περίπτωσης και όταν χρειάζεται υπάρχει και συνεργασία με δικαστικούς και σχολικούς φορείς.

Εκτός από αυτούς τους φορείς υφίσταται ο θεσμός του «σχολικού γιατρού», γενικός παθολόγος, ο οποίος είναι υπεύθυνος για κάποιες σχολικές μονάδες, όπως επίσης και αυτός της «νοσοκόμου». Υπάρχουν Διευθύνσεις στις οποίες λειτουργεί μια γραμμή ΣΟΣ ειδικά για τους καθηγητές που αντιμετωπίζουν προβλήματα στο σχολείο ή δικά τους με ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς κτλ.

Σε κάθε (συνήθως) σχολική μονάδα υπάρχει το Συμβούλιο Σχολικής Ζωής στο οποίο ανήκει και ο Σύμβουλος Παιδαγωγικών Θεμάτων. Αυτός είναι καθηγητής ανεξαρτήτου ειδικότητας ο οποίος μετά από έναν εισαγωγικό διαγωνισμό κάνει μια «formation» σε ψυχολογικά θέματα. Σε αυτόν μπορούν να απευθυνθούν οι μαθητές και οι γονείς τους που αντιμετωπίζουν προβλήματα αλλά και οι καθηγητές, όπου δεν επαρκούν οι υπόλοιποι φορείς.

Βιβλιογραφία

Ελληνογαλλικό Συμπόσιο Κοινωνικής Ψυχιατρικής, Α' τόμος, 1989, Β' τόμος, εκδόσεις Καστανιώτη, 1990.

³ 3.500 σχολικοί ψυχολόγοι δουλεύουν στα νηπιαγωγεία και στα δημοτικά (από το 1945 αν και το 1985 κατοχυρώθηκαν νομικά) για 5.000.000 μαθητές. Ειδικά στην περιοχή του Παρισιού που και η ζήτηση είναι μεγάλη, σε κάθε ψυχολόγο 1000 έως 2000 μαθητές. Στην δευτεροβάθμια ασχολούνται με τον σχολικό προσανατολισμό. Υπάρχουν βέβαια και περιοχές που του αντιστοιχούν 5000 μαθητές. Στα καθολικά σχολεία κυρίως δουλεύει στα πλαίσια ενός δικτύου που ειδικεύεται στους μαθητές με δυσκολίες (RASED), που δημιουργήθηκε από το 1990. Παρακολουθεί το παιδί 3 ή 4 φορές για διάγνωση και το παραπέμπει αν χρειάζεται θεραπεία στα ΚΙΨΠ. Αυτή τη στιγμή χρειάζονται πτυχίο ψυχολογίας αλλά και επιμόρφωση για δάσκαλοι (IFM).

Μαλικιώση Λοΐζου, Μ., (1993). Συμβουλευτική Ψυχολογία. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Μόττη-Στεφανίδη, Φ. & Τσιάντης, Ι. (2000). Σχολείο και ψυχική υγεία: Εισαγωγικά σχόλια. *Παιδί και Έφηβος*, 2(1), 11-20.

Μπίμπου-Νάκου, Ι. (2006). Εισαγωγή. Στο Μπίμπου-Νάκου, Ι., & Στογιαννίδου, Α (Επιμ.). *Πλαίσια συνεργασίας ψυχολόγων και εκπαιδευτικών για την οικογένεια και το σχολείο*. Αθήνα: Τυποθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Χατζηχρήστου, Χ. (2000). Ανασκόπηση της διεθνούς πραγματικότητας και εμπειρίας σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία υπηρεσιών ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων. Στο Καλαντζή-Αζίζι, Α.& Μπεζεβέγκης Ηλ. Θέματα επιμόρφωσης / ευαισθητοποίησης στελεχών ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Χατζηχρήστου, Χ., Βαΐτη, Α., Δημητροπούλου, Π. & Φαλκή, Β. Δυσκολίες προσαρμογής των παιδιών στο σχολείο: Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών. *Παιδιά και έφηβος : Ψυχική Υγεία και Ψυχοπαθολογία*, (υπό δημοσίευση).

Για τη Νομοθεσία των Σ.Σ.Ν.:

Στέφανος Χρ. Κουμαρόπουλος, Γεωργία Σπέντζου, Σμαρώ Ταμπάκη.

Για τη Διεθνή Εμπειρία:

Για τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Μεγάλη Βρετανία: π. Ιωσήφ Ταγαράκης, Λένα Καραγιάννη.

Για τη Γαλλία: Ζωή Πολυμεροπούλου.

Για την Κύπρο, την Ισπανία, τη Γερμανία και την Αυστρία: Λένα Καραγιάννη.

Για την Ελβετία και το Βέλγιο: Λένα Καραγιάννη, Ζωή Πολυμεροπούλου.

Για τον Καναδά: Ζωή Πολυμεροπούλου, π. Ιωσήφ Ταγαράκης, Λένα Καραγιάννη.

Για το Επιστημονικό και Διοικητικό Πλαίσιο:

Ευδοκίμου Ράνια, Λένα Καραγιάννη.

Επίσης από τις προτάσεις των:

Γεωργίας Σπέντζου, Φωτεινής Μαρκάκη, Νέλλης Τζινιέρη, Ιωάννας Αγγελοπούλου, Βήθης Κανούτα, Μαριάνθης Μεταλληνού, Δημήτρη Μπάσογλου, Χρήστου Πετσάνη.

Για την Κοινωνική Αναγκαιότητα των Σ.Σ.Ν.:

Φωτεινή Μαρκάκη, Νέλλη Τζινιέρη.

Για τις Συνεργασίες των Σ.Σ.Ν.:

Ιωάννα Αγγελοπούλου.

